

แบบฟอร์มการพัฒนาคุณภาพของหน่วยงาน (CQI) ปีงบประมาณ 2568

1. ชื่อผลงาน

ชื่อภาษาไทย : คู่สีและตัวเลขช่วยพับ

ชื่อภาษาอังกฤษ : Color pairs and numbers aid in folding

2. หน่วยงาน : กลุ่มงานการศึกษาพิเศษ สถาบันราชานุกูล

3. ปีที่ดำเนินการ : 2568

4. คำสำคัญ

ภาษาไทย : การพับ, ขั้นตอนการพับ, การฝึกทักษะทางสายตาและการเคลื่อนไหว

ภาษาอังกฤษ : Visual-Motor Integration Training (การฝึกบูรณาการการมองเห็นและการเคลื่อนไหว), Folding System (ระบบการพับ), Color Identification (การระบุสี)

5. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ในกระบวนการจัดการเรียนรู้สำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา การส่งเสริมทักษะการดำรงชีวิตนับเป็นพื้นฐานสำคัญที่ช่วยให้เด็กสามารถดูแลตนเองและใช้ชีวิตได้อย่างมีประสิทธิภาพภายในบริบทของตนเองและสังคมรอบข้าง หนึ่งในกิจกรรมที่มุ่งเน้นคือ “การพับผ้า” ซึ่งแม้จะดูเหมือนเป็นทักษะพื้นฐานที่เรียบง่าย แต่แท้จริงแล้วเป็นกิจกรรมที่ต้องอาศัยการประสานกันของหลายองค์ประกอบ ไม่ว่าจะเป็นการแยกแยะด้านของผ้า การจับคู่ตำแหน่ง การเข้าใจลำดับขั้นตอน การใช้กล้ามเนื้อมัดเล็ก และการควบคุมการเคลื่อนไหวให้สอดคล้องกับสิ่งที่มองเห็น ซึ่งกระบวนการเหล่านี้เป็นทักษะย่อยที่จำเป็นต้องได้รับการฝึกฝนอย่างเหมาะสม โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกลุ่มนักเรียนที่มีความบกพร่องด้านสติปัญญา

จากการดำเนินกิจกรรมฝึกทักษะในห้องเรียนและการสังเกตพฤติกรรมของนักเรียนในช่วงวัย 10-15 ปี ซึ่งอยู่ในช่วงวัยที่ควรพัฒนาทักษะการช่วยเหลือตนเอง พบว่าเด็กจำนวนไม่น้อยยังไม่สามารถดำเนินการพับผ้าได้ตามลำดับขั้นตอน แม้ว่าจะมีการสาธิตหรือฝึกฝนซ้ำหลายครั้ง เด็กบางคนสามารถหยิบจับผ้าได้ แต่ยังไม่สามารถแยกแยะตำแหน่งของผ้า ไม่เข้าใจว่าจะต้องพับจากด้านใดไปด้านใด หรือจุดใดต้องทบกับจุดใด เด็กบางคนมีพฤติกรรมกำผ้าไว้เฉย ๆ โดยไม่สามารถเริ่มกระบวนการพับได้เลย ปัญหาเหล่านี้แสดงให้เห็นถึงข้อจำกัดในด้านการจัดลำดับขั้นตอน (sequencing skill) และการบูรณาการระหว่างการมองเห็นกับการเคลื่อนไหว (Visual-Motor Integration) ซึ่งเป็นทักษะพื้นฐานที่ส่งผลกระทบต่อชีวิตในหลายด้าน

การที่เด็กไม่สามารถพับผ้าได้ ไม่ได้หมายถึงเพียงแค่ขาดความสามารถในการจัดการสิ่งของเท่านั้น แต่ยังส่งผลต่อความภาคภูมิใจในตนเอง การพัฒนาความคิดอย่างเป็นระบบ และความพร้อมที่จะพัฒนาทักษะอื่น ๆ ที่ซับซ้อนมากขึ้น เช่น การแต่งตัว การจัดกระเป๋านักเรียน หรือแม้แต่การมีส่วนร่วมในงานบ้านและสังคมภายในโรงเรียน ดังนั้น เพื่อเป็นการยกระดับการเรียนรู้ของนักเรียนในกลุ่มนี้ จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งในการออกแบบสื่อการเรียนรู้หรือเครื่องมือที่สามารถตอบสนองต่อข้อจำกัดของเด็ก และช่วยส่งเสริมให้เด็กสามารถเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

จากแนวคิดดังกล่าว จึงได้มีการพัฒนาแนวทางการเรียนรู้ในรูปแบบใหม่ภายใต้กระบวนการพัฒนาคุณภาพ (CQI – Continuous Quality Improvement) โดยออกแบบสื่อที่ใช้ “คู่สีและตัวเลข” เป็นสื่อกลางในการนำทางขั้นตอนของการพับผ้า โดยแนวคิดหลักคือการกำหนดจุดบนผ้าด้วยสีและตัวเลข เช่น สีเดียวกันให้จับคู่กัน ตัวเลขที่เหมือนกันให้พับเข้าหากัน เด็กสามารถใช้สีเป็นตัวกระตุ้นความสนใจและจดจำตำแหน่งได้ง่ายขึ้น ในขณะที่เดียวกันตัวเลขยังช่วยให้เด็กสามารถเรียนรู้ลำดับของการพับอย่างเป็นขั้นเป็นตอน ลดความซับซ้อนของคำสั่งที่เป็นนามธรรม และเปลี่ยนเป็นคำแนะนำที่เป็นรูปธรรมและจับต้องได้

การใช้วิธีนี้ไม่เพียงแต่ช่วยให้เด็กสามารถพับผ้าได้อย่างถูกต้อง แต่ยังช่วยให้เด็กเกิดความมั่นใจในตนเอง กล้าทดลองทำซ้ำโดยไม่กลัวผิด และค่อย ๆ พัฒนาความสามารถในการปฏิบัติกิจกรรมด้วยตนเอง การเชื่อมโยงระหว่างสี ตัวเลข การมองเห็น และการเคลื่อนไหว ยังช่วยกระตุ้นพัฒนาการในหลายด้าน ทั้งทางกายภาพ สติปัญญา และอารมณ์จิตใจ

นอกจากนี้ ผลจากการนำวิธีนี้ไปทดลองใช้เบื้องต้น พบว่าเด็กมีพฤติกรรมที่ดีขึ้นในขณะทำกิจกรรม มีความสนใจต่อเนื่อง และสามารถทำได้จนจบขั้นตอนในเวลาที่เร็วขึ้นกว่าการสอนแบบเดิม การนำเสนอที่ชัดเจนและเป็นระบบตามศักยภาพของเด็ก ทำให้กระบวนการเรียนรู้มีคุณภาพมากขึ้น และสามารถปรับใช้กับกิจกรรมอื่นได้ในอนาคต เช่น การพับเสื้อผ้า การเก็บของ หรือแม้แต่การฝึกทักษะเชิงอาชีพที่มีลักษณะเป็นขั้นตอน

ดังนั้น การคิดค้นและดำเนินโครงการ CQI เรื่อง “คู่สีและตัวเลขช่วยพับ” จึงนับเป็นแนวทางหนึ่งที่สามารถแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าได้อย่างตรงจุด และยังมีศักยภาพในการพัฒนาต่อยอดให้ครอบคลุมการเรียนรู้ในภาพรวมของนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ ซึ่งจะส่งผลให้เด็กสามารถดำเนินชีวิตได้อย่างมีคุณภาพและใกล้เคียงกับคนทั่วไปมากยิ่งขึ้น

6. เป้าหมายและวัตถุประสงค์

1. เพื่อพัฒนาเครื่องมือส่งเสริมการเรียนรู้ในรูปแบบของสื่อที่ใช้สีและตัวเลข ช่วยให้เด็กเข้าใจลำดับขั้นตอนของการพับผ้าได้ง่ายขึ้น
2. เพื่อส่งเสริมทักษะการประสานงานระหว่างตากับมือ (Visual-Motor Coordination) ให้มีความแม่นยำและคล่องแคล่วมากยิ่งขึ้น
3. เพื่อฝึกให้เด็กสามารถปฏิบัติตามลำดับขั้นตอนอย่างมีระเบียบ ส่งผลต่อการสร้างวินัย ความรับผิดชอบ และความต่อเนื่องในการทำงาน

4. เพื่อเพิ่มความมั่นใจและแรงจูงใจในการเรียนรู้ของเด็ก โดยอาศัยความสำเร็จจากการพับผ้าด้วยตนเองเป็นแรงเสริม
5. เพื่อเปรียบเทียบผลลัพธ์ของการฝึกพับผ้าก่อนและหลังการใช้นวัตกรรม “คู่มือและตัวเลขช่วยพับ” ว่าส่งผลต่อความสามารถในการพับผ้าได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้นหรือไม่

7. ตัวชี้วัดความสำเร็จ

เพื่อประเมินประสิทธิผลของนวัตกรรม “คู่มือและตัวเลขช่วยพับ” ในการส่งเสริมทักษะการพับผ้าของเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ได้กำหนดตัวชี้วัดความสำเร็จไว้ดังนี้

1) เชิงปริมาณ (Quantitative Indicators)

- เด็กอย่างน้อยร้อยละ 80 ของกลุ่มเป้าหมายสามารถพับผ้าได้ถูกต้องครบตามขั้นตอนที่กำหนดหลังการฝึกอย่างต่อเนื่องเป็นระยะเวลา 4 สัปดาห์
- เด็กอย่างน้อยร้อยละ 70 สามารถระบุและจับคู่มือกับตัวเลขบนมุมผ้าได้อย่างถูกต้องตามลำดับ
- ระยะเวลาเฉลี่ยในการพับผ้าแต่ละครั้งลดลงไม่น้อยกว่าร้อยละ 20 เมื่อเปรียบเทียบกับก่อนและหลังการใช้สื่อช่วย

2) เชิงคุณภาพ (Qualitative Indicators)

- เด็กแสดงพฤติกรรมความตั้งใจ ความมีวินัย และความรับผิดชอบในการเข้าร่วมกิจกรรมเพิ่มขึ้นอย่างชัดเจนจากการสังเกตโดยครูผู้สอน
- เด็กมีความมั่นใจในการทำกิจกรรมพับผ้ามากขึ้น และสามารถพับได้ด้วยตนเองโดยลดการพึ่งพาผู้ช่วย
- ครูผู้สอนอย่างน้อยร้อยละ 90 เห็นว่าสื่อนี้ช่วยส่งเสริมความเข้าใจของเด็กได้จริง และสามารถนำไปปรับใช้ในกิจกรรมอื่น ๆ ได้

3) ตัวชี้วัดผลกระทบ (Impact Indicators)

- เด็กสามารถนำทักษะการพับผ้าไปประยุกต์ใช้ในกิจวัตรประจำวัน เช่น การจัดเก็บผ้าในบ้านหรือห่อผ้าได้อย่างมีระเบียบ
- ผู้ปกครองหรือผู้ดูแลมีส่วนร่วมในการฝึกพับผ้าที่บ้านเพิ่มขึ้น จากแบบสอบถามหรือการรายงานตนเอง

8. ระยะเวลาดำเนินการ : ตั้งแต่ ตุลาคม 2567 - เมษายน 2568 รวม 6 เดือน

9. กิจกรรมการพัฒนา

การพัฒนาทักษะการพับผ้าสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาในครั้งนี้ ได้ออกแบบและดำเนินการผ่านกิจกรรมที่มีลำดับขั้นตอนชัดเจน โดยใช้สื่อช่วยในรูปแบบของ “คู่มือและตัวเลข” ซึ่งเด็กสามารถเข้าถึงและเข้าใจได้ง่าย โดยกิจกรรมประกอบด้วย

1) การออกแบบและจัดเตรียมวัสดุอุปกรณ์

- ตัดผ้าสีขนาดเล็ก ขนาดประมาณ 76×55 เซนติเมตร จำนวนหลายชุด โดยเลือกสีที่แตกต่างกัน ชัดเจน เช่น แดง เหลือง เขียว น้ำเงิน เพื่อใช้ติดตามมุมของผ้าขนหนู
- ตัดผ้าสีขนาดเล็กเพิ่มเติม ขนาด 3.5×3.5 เซนติเมตร สำหรับติดเป็นจุดสังเกตบนมุมผ้าเพื่อให้เด็กสามารถจับคู่สีได้
- กำกับ “ตัวเลขลำดับ” ลงบนผ้าสีแต่ละชิ้น เพื่อเป็นเครื่องหมายแสดงลำดับขั้นตอนการพับอย่างเป็นระบบ

2) การติดตั้งสีบนผ้าขนหนู

- ติดผ้าสีและตัวเลขลงบนผ้าขนหนูตามมุมและจุดที่ต้องการพับในแต่ละขั้นตอน โดยเลือกตำแหน่งที่เด็กสามารถมองเห็นได้ง่ายและชัดเจน
- ออกแบบลำดับขั้นตอนการพับผ้าให้สัมพันธ์กับตำแหน่งของสีและตัวเลข เพื่อให้เด็กสามารถทำตามลำดับได้โดยอาศัยการจับคู่สีและลำดับตัวเลขเป็นแนวทาง

3) การจัดกิจกรรมฝึกทักษะในชั้นเรียน

- ดำเนินกิจกรรมฝึกพับผ้าในห้องเรียน โดยครูหรือนักวิชาการศึกษาพิเศษให้คำแนะนำและสาธิตวิธีการพับผ้าตามลำดับของสีและตัวเลข
- ให้เด็กทดลองพับผ้าด้วยตนเอง โดยใช้ผ้าขนหนูที่ติดสีและตัวเลขเป็นแนวทาง
- สังเกตพฤติกรรมเด็กขณะฝึกพับ เช่น ความสามารถในการจับคู่สี ความเข้าใจลำดับ ความคล่องแคล่ว และความมั่นใจในการทำงาน

4) การฝึกซ้ำและติดตามผล

- จัดกิจกรรมฝึกซ้ำอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้เด็กเกิดความเคยชินและสามารถพับผ้าได้โดยไม่ต้องพึ่งพาสื่อช่วยมากนักในระยะต่อมา
- บันทึกผลการพัฒนาอย่างเป็นระบบ ทั้งในด้านเวลา ความถูกต้อง และพฤติกรรมด้านความมั่นใจและความรับผิดชอบ
- นำผลการฝึกเปรียบเทียบก่อนและหลังการใช้สื่อ เพื่อประเมินความก้าวหน้าและประสิทธิภาพของนวัตกรรม “คู่สีและตัวเลขช่วยพับ”

10. ผลการดำเนินงาน

โครงการ “คู่สีและตัวเลขช่วยพับ” ได้ดำเนินการตั้งแต่เดือนตุลาคม 2567 ถึงเมษายน 2568 เป็นระยะเวลา 6 เดือน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมทักษะการพับผ้าของเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ผ่านการใช้สื่อช่วยเรียนรู้ในรูปแบบของสีและตัวเลขติดตามมุมผ้าขนหนู ซึ่งออกแบบให้เข้าใจง่ายและเชื่อมโยงกับทักษะการระบุสีและจำนวนที่เด็กคุ้นเคยอยู่แล้ว

ผลการดำเนินงานที่ได้สามารถสรุปได้ดังนี้

1. ผลเชิงพฤติกรรมของผู้เรียน

- เด็กกลุ่มเป้าหมายจำนวน 3 คน เข้าร่วมกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง
- หลังการฝึกซ้ำ 4 สัปดาห์ เด็กจำนวน 1 คน (33%) สามารถพับผ้าได้ครบตามลำดับขั้นตอน โดยใช้คู่มือและตัวเลขเป็นแนวทางอย่างถูกต้อง
- เด็กจำนวน 2 คน (67%) มีความแม่นยำในการจับคู่มือและลำดับมากขึ้น และสามารถลดระยะเวลาในการพับได้อย่างเห็นได้ชัด
- เด็กจำนวน 1 คน ยังต้องการความช่วยเหลือเป็นระยะ โดยเฉพาะในขั้นตอนที่ต้องพับกลับด้านหรือพับแบบซ้อน

2. ผลเชิงคุณภาพ

- เด็กส่วนใหญ่แสดงพฤติกรรมความตั้งใจ ความร่วมมือ และความภาคภูมิใจในผลงานของตนเองเพิ่มมากขึ้นจากการสังเกตของครูผู้สอน
- เด็กบางรายที่มีพฤติกรรมเฉยเมยหรือขาดแรงจูงใจในช่วงแรก เริ่มมีความกระตือรือร้นและขอเข้าร่วมกิจกรรมด้วยความสนใจในสัปดาห์ที่สามเป็นต้นไป
- เด็กมีความสามารถในการเชื่อมโยงการฝึกในห้องเรียนกับการจัดเก็บของใช้ส่วนตัวในบริบทชีวิตประจำวัน เช่น การพับผ้าเช็ดหน้า หรือผ้าขนหนูในห้องพัก

3. การตอบสนองจากครูและผู้ปกครอง

- ครูผู้สังเกตการณ์เห็นว่าสื่อ “คู่มือและตัวเลข” มีความเหมาะสมกับศักยภาพของเด็กพิเศษ และช่วยให้งานสอนมีความชัดเจนมากขึ้น
- มีข้อเสนอแนะให้พัฒนาเวอร์ชันที่สามารถปรับเปลี่ยนระดับความยากได้ เพื่อใช้กับเด็กที่มีพื้นฐานหลากหลาย
- ผู้ปกครองบางรายรายงานว่าเด็กนำวิธีการพับจากโรงเรียนไปแสดงให้เห็นที่บ้าน และมีความภูมิใจในสิ่งที่ตนทำได้

4. ความสำเร็จตามตัวชี้วัด

- โครงการบรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้ในด้านการพัฒนา Visual-Motor Integration และทักษะการปฏิบัติตามลำดับขั้นตอน
- การประเมินก่อน-หลังการใช้นวัตกรรม พบว่าคะแนนความสามารถในการพับผ้าเพิ่มขึ้นโดยเฉลี่ย 25%
- ระยะเวลาเฉลี่ยในการพับผ้าลดลงจาก 6 นาทีเหลือเพียง 4 นาทีในกลุ่มเด็กที่พัฒนาขึ้นชัดเจน

11. บทเรียน

จากการดำเนินโครงการ “คู่มือและตัวเลขช่วยพับ” ตลอดระยะเวลา 6 เดือน พบว่าการประยุกต์ใช้สื่อที่เรียบง่ายแต่สอดคล้องกับพัฒนาการของผู้เรียนมีผลอย่างชัดเจนต่อการเรียนรู้ของเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา โดยเฉพาะเมื่อคู่มือนั้นสามารถเชื่อมโยงกับสิ่งที่เด็กคุ้นเคย เช่น สีและตัวเลข ซึ่งพบอยู่ในกิจกรรมในชั้นเรียนอยู่แล้ว

1. การออกแบบสื่อที่เหมาะสมกับศักยภาพของผู้เรียน สื่อที่มีลักษณะเป็นรูปธรรม เช่น การใช้สีที่ตัดกันชัดเจนและลำดับตัวเลข ช่วยให้เด็กเข้าใจขั้นตอนการพับผ้าได้ง่ายขึ้นมาก การออกแบบให้ลำดับที่แน่นอนยังช่วยพัฒนาทักษะการคิดอย่างเป็นระบบ ส่งเสริมสมาธิ และการจดจำลำดับอย่างมีประสิทธิภาพ
2. ความสำคัญของการฝึกซ้ำและการเสริมแรงทางบวก การฝึกซ้ำอย่างต่อเนื่องและการให้แรงเสริมทางบวก เช่น คำชม คำปลอบใจ หรือการยอมรับในผลงานของเด็ก มีผลอย่างมากในการสร้างความมั่นใจและแรงจูงใจในการเรียนรู้ เด็กที่เคยล้มเลิกกลับเริ่มแสดงความภาคภูมิใจและพยายามทำกิจกรรมให้สำเร็จด้วยตนเอง
3. การจัดกิจกรรมแบบเฉพาะบุคคล (Individualized Instruction) แม้จะใช้สื่อแบบเดียวกัน แต่เด็กแต่ละคนมีระดับการเข้าใจและการตอบสนองที่แตกต่างกัน การปรับรูปแบบการสอนให้เหมาะสมกับศักยภาพของแต่ละคนจึงเป็นสิ่งจำเป็น โดยเฉพาะเด็กที่มีข้อจำกัดด้านการสังเกตหรือการเชื่อมโยงสัญลักษณ์
4. ความร่วมมือของครูและบุคลากรมีความสำคัญอย่างยิ่ง การมีครูหรือนักวิชาการศึกษาพิเศษคอยดูแลอย่างใกล้ชิดในช่วงแรกของการฝึก ทำให้สามารถให้คำแนะนำ แก้ไขพฤติกรรม และปรับวิธีการเรียนรู้ได้ตรงจุด ส่งผลให้เด็กมีความก้าวหน้าเร็วขึ้น
5. การนำผลลัพธ์ไปต่อยอดสู่ทักษะชีวิตอื่น ๆ จากความสำเร็จในกิจกรรมการพับผ้า พบว่าแนวคิดเรื่อง “คู่มือและตัวเลขช่วยจำ” สามารถนำไปประยุกต์ใช้กับกิจกรรมอื่น เช่น การจัดโต๊ะอาหาร การพับเสื้อผ้าในตู้ หรือการเรียนรู้ลำดับกิจวัตรประจำวัน เพื่อส่งเสริมการดูแลตนเองในบริบทที่กว้างขึ้น

12. สมาชิกทีม : นางสาวสุกัญญา หงษ์อินทร์ นักวิชาการศึกษาพิเศษปฏิบัติการ
นางสาวปานวาด คำแหง นักวิชาการศึกษาพิเศษปฏิบัติการ

13. ข้อมูลการติดต่อประสานงาน

สถาบันราชานุกูล กลุ่มงานการศึกษาพิเศษ

นางสาวสุกัญญา หงษ์อินทร์ 0638362445 Email : Sukanya.hongin18@gmail.com

นางสาวปานวาด คำแหง 094-5302570 Email : Panvad2543@gmail.com